

Mexikói utazás – Elrejtve az idő terében

– Soha nem szabadna túl gyorsan megérkeznünk – mondja Mingo, és mosolyog. – Én ezért nem fogok soha repülni. Érzékelnem kell az utat, még ha nagyon rossz és hepehupás is, vagy akkor igazán. Éreznem kell a kanyarokat, hogy tudjam, mikor vagyunk egyenesben. Látnom kell a fákat az út szélén, a tájat, a növényeket, ahogyan változnak, ha több száz méter szintkülönbséget tettél meg, a fenyőerdőkből alámerülsz az esőerdő vegetációjába, és lassanként a bőrödön érzed azt az egészen más klímát. Látnom kell a falvakat, városokat és országokat, amelyek az utam mentén fekszenek, a bennük élő emberekkel együtt.

– És ha az óceánon utazol?

– Ott sincs másképpen. Látom, hogyan nőnek és múlnak a hullámok, hogyan fodrozódik a tenger, ha nyugodt, és hogyan vet tajtékos redőket, amikor haragos. Hogyan rikoltanak a madarak, hogy vihart jelezzenek, és hogyan kísérik a hajót a delfinek. Képzeld, legutóbb még gyilkos bálnákat is láttunk!

Aztán meg a tenger és az ég. Először azt hiszed, mindig egyforma, pedig soha nem ugyanolyan. A fény változásai, a színekéi, amelyek egymásba olvadnak, mások meg olyan élesen elkülönülnek, mintha a Mindenható éppen egy vonalat húzott volna, csak mert úgy tartotta kedve. A tengeren mindig tudod, hol vagy, mert érzed, egész erejében megmutatkozik neked. Kapcsolatban maradsz az étellel.

– De a repülőből is látod az eget és a felhőket, ahogyan lebegsz felettük, néha egészen furcsa alakzatokat. Engem ilyenkor gyakran elfog a vágy, hogy kiszálljak, belesüppedjek abba a puha fehér világba, és érzem csalóka felszínének simogatását. Meg érezni a zivatart, a vihart, a szeleket is.

– De odafenn már madarak sincsenek, nincs semmi élet. Levegőt se tudnál venni, ha nem a repülőben ülnél.

– Néha pedig vörösbe borul az ég, mintha a naplementét élnéd meg a tengernél, vagy látod lenni a hegyeket, tavakat, folyókat, városokat, ahogy átderengenek a messzeségen. Valószínűtlenül hat, és mégis valóságos.

– Sok embert megkérdeztem, aki megfordult itt, hogy milyen dolog ülni egy ilyen nagy repülőben, amelyik hosszú órákon át képes a levegőben maradni. Legtöbben azt mesélték, hogy esznek, alszanak, beszélgetnek, zenét hallgatnak, filmeket néznek. Bizony, még mozi is van! És várják, hogy múljon az idő, és végre megérkezzenek. Az utat nem látják, minden figyelmük egy célra irányul, amit talán még csak nem is ismernek. Nekem ez különös. Azt hiszik, időt nyernek, közben jó néhány órát veszteségetnek el a levegőben, a semmiben. Legtöbben azt mesélték, hogy az ablaktáblák le vannak húzva, még azt se tudod, nappal van-e vagy éjjel, és csak néhányan mernek tétován ki-kilesni, hogy aztán máris elbújjanak a tűző napfény elől, amely égeti a szemüket.

– Ha a buszban alszol, akkor se látsz semmit.

Mingo nevet.

– Ez igaz. Amikor alszom, akkor alszom, méghozzá jó mélyen, és be kell valljam neked, hogy buszban alszom a legjobban. Csakhogy ott vannak szünetek, pihenők, ahol megállsz, és megtudod, meddig jutottál, és miért néz ki minden máshogyan, mint odahaza. Tudom, merre járok, érzékelem a változó szagokat, érzem a hőmérsékletkülönbségeket, és tudom, hogy éjszaka van-e vagy nappal.

– A repülőben egy képernyőn látod, hogy éppen melyik ország fölött repülsz...

– És mit érzel közben?

Értelek én, hogy miért véded, persze, hogy praktikus, meg gyors is, meg hát, igen, lenyűgöző. Én ezt egyáltalán nem vitatom. Különben te se lehetnél most itt velem. Csakhogy én nem erről beszélek!

Én nem tudom és nem akarom elképzelni, hogy egy repülőgéppel néhány óra alatt egy teljesen más világba jussak. Azt hiszem ugyanis, hogy ilyenkor soha nem érkezel meg. Az utad nagy részét elvesztegetted, pedig csak az mutatja meg neked, hogy igazában hová mész és igazában hová akarsz eljutni. És még egyszer soha nem fogsz rátalálni. Márpedig szükséged van rá, hogy megteremtsd a kapcsolatot. Nem tudod visszagombolyítani az útvonalat, nem tudod rekonstruálni, örökre rejtve marad előled, vagy csak a képzeletedben létezik, az pedig soha nem lesz azonos a valósággal. Magadnak kell visszamenned. De ki az, aki megteszi? És lehetséges-e egyáltalán? Olyankor szoktuk megpróbálni, amikor eltévedünk, el-

Guido Rocco felvételei

vétettük az utat és egyszeriben nem tudjuk, miért kerültünk éppen oda, ahová. Magadat fosztottad meg a lehetőségtől, hogy lassanként ismerd ki magad. Magadat fosztottad meg az esélytől, hogy módosítsd az utat, másik elágazást válassz, más irányba térj, és ezzel a célt is megváltoztasd, vagy éppen ezáltal juss közelebb hozzá.

Mingo fogja a zacskós rizst, egy nagy késsel felvágja, egy lábasba rizst szór, és megmossa.

– Tudtad, hogy meg kell mosni a rizst?

– Nem, én soha nem mosom meg.

Öngyújtót vesz elő, meggyújtja, és lassan összeforrasztja a műanyag nyílásait.

– Nem láttál még ilyet, ugye? Így csináljuk a harmadik világban, hogy friss maradjon az ételmiszer – mondja némi fintorral a hangjában.

– Egyszerűen képtelen vagyok elképzelni, hogy megérkezzem valahová, és néhány órával előre vagy vissza kelljen állítanom az órámat azért, hogy szinkronban legyek az idővel. És hogy hiányozzon nekem egy nappal vagy egy éjszaka! Ez képtelenség. Az ilyesmi csak összezavarhatja az embert. Fájnia kell, a léleknek és a testnek is. A fejednek és a lábadnak egyaránt időt kell hagynod, hogy megtegye az utazást. Mondd, nem érzed magad egy kicsit elveszettnek és üresnek, amikor ilyen hirtelen elértél egy távoli célba? És hogy órákon át lebegsz időtlenül, úgy értem, szép lehet megfelekedezni az időről, már amikor annyira leköt az élet vagy a szerelem. De te odafenn átlépsz a természetet. Nekem ez félelmetes.

Aztán meg többen mondták, hogy tapsolni szoktak, amikor leszáll a gép, és a föld elnézően visszafogadja. Ez még inkább meghökkentett, és valóban elgondolkodtatott. Én még soha nem tapsoltam, amikor átértem a hajóval a túlpartra, de egy hosszú autó- vagy buszút után sem.

– Igen, ezt már én is átéltem, de, őszintén szólva, én sem tudom megmagyarázni neked. Zavart, és igazában nem tudtam, hogy miért, talán éppen azért, mert nem értettem.

Mingo megmossa a salátát, és fertőtlenítőszeres vízbe teszi.

– Várnunk kell tíz percet, amíg minden baktérium elpusztul, akkor megcsinálhatjuk a salátát.

– Tudod, mit szeretek ebben a helyben? Át kell kelnem a dombon, hogy láthassam a naplementét.

– Igen, vagy a kis poros erdei úton kell menned, vagy a tengerparti sziklákon át. Mi lesz akkor, ha majd jönnek a turisták a nagy szállodákba, amiket ide akarnak építeni? Mert azok is biztosan látni akarják a naplementét.

– Nyilván utakat kell majd építeniük, meg repülőteret...

– ...megkerítések, hogy mi kint maradjunk, a turisták meg odabenn, nehogy a pénzük nálunk kerüljön forgalomba, és nehogy zavarjuk őket addig a két hétig, amit nálunk töltenek. Hallottam, hogy ezekben a komplexumokban mindenük meglesz. Üzletek, vendéglők, telefon, klímaberendezés, uszoda, bárók, zene, szórakozás... Igazában nem lesz rá szükségük, hogy találkozzanak velünk.

Évés után Mingo öreg Chevroletjével elindulunk a Csendes-óceán partjáról a fővárosba. Mingo kikerülgeti a jókora kátyúkat, amiket a vihar meg a heves esőzés vájt az úttestbe, óvatosan kitér a kóbor kutyák elől, amelyek heverésznek a napon, vagy egyszerűen csak állnak az út közepén, és a legkisebb hajlandóságot sem mutatják, hogy akár csak egy centiméternyit is félrehúzódjanak. Időnként egy-egy számár bukkan fel az út szélén, noha közel-távol nem látni embert. A *guadalupei szűz* órákon át táncol a szemünk meg a szélvédőüveg előtt a Sierra Suron át, mígnem Oaxacába érünk, és *pollo con mole negra*val, csokoládés chilimártásban készült csirkével csillapítjuk éhségünket, mielőtt folytatjuk utunkat Tlahuitoltepec felé.

Újabb három órát megyünk a Sierra Nortén át, amikor Mingo közli:

– Most már a Mixe-régióban vagyunk. Egy órával vissza kell állítanod az órádat.

– Hogyhogy? Nem értem. Alig jöttünk 150 kilométert Oaxaca óta.

Mingo halkán nevet.

– Itt máshogy múlik az idő. Nincs nyári időszámítás. Csak *la hora de Dios*, az Isten ideje van. Az itteni bennszülött közösségek nem hajlandók átállítani az időt. Mezőgazdaságból élnek, testük a régi időhöz szokott. Miért kellene átállítaniuk magukat az embereknek, mesterségesen megváltoztatni a ritmusukat? Korán kelnek, elfogyasztják tortillájukat, kimennek a földre, és a nap járásából tájékozódnak.

Egy ideig ki-ki elmerül a maga gondolataiba.

Mingo egyszer csak megtöri a csendet, és tűnődve, inkább magának, mint nekem, azt mondja:

– Azt fogják hinni, hogy két hetet töltöttek Mexikóban. Valójában azonban soha nem érkeztek meg ide.

Mexikó, 2005.szeptember

Adamik Lajos fordítása